

זה הדרן

زوهدرين ZO HADEREKH

גיליון 29, 27 ביולי 2016

מתקפה מתוזמרת

זה לא צירוף מקרים - נתניהו ושריו מבקשים לאיין את הדמוקרטיה ממשמעות

Activestills.org

הפגנה של 'עומדים ביחד' נגד המתקפה האנטי-דמוקרטית, תל אביב, 19.12.2015 (צילום: אקטיביסטילס)

ולבסוף – נתניהו עצמו, ראש הממשלה ושר התקשורת (והכלכלה והחוץ ועוד), הודיע ככה פתאום, כי פתיחתו של תאגיד השידור החדש האמור להחליף את רשות השידור, תידחה בשנה וחצי. נוכח הביקורת, הוא ויו"ר ההסתדרות אבי ניסנקורן, שהיה שותף למהלך, חזרו בהם והודיעו כי הפתיחה תידחה רק בכמה חודשים. אך זה סימן ברור – נתניהו רוצה שתאגיד השידור החדש יהיה עוד מוקד נאמנות לו, לימין המתנחלי ולהון, בדומה ליותר ויותר ערוצי תקשורת מסחריים וציבוריים בישראל.

סדרת המתקפות הזאת אינה צירוף מקרי של חקיקה גזענית ומספר אירועים סותמי פיות. יש לראות במקרים הללו חלק ממגמה ברורה וקוהרנטית שהממשלה הימנית ביותר אי-פעם מקדמת מאז כינונה – חיסול המרחב הדמוקרטי בישראל, דה-לגיטימציה מלאה של השמאל ושל ארגוני זכויות האדם, ומלחמת חורמה בכל ביטוי של עצמאות פוליטית מצד הציבור הערבי. כך נראית הממשלה, זה האתגר הגדול שמולו יש להתייבב ובו יש להיאבק.

ראש הממשלה בנימין נתניהו הסתכל סביבו וראה את המתקפה המתוזמרת של נשיא טורקיה ארדואן על המרחב הדמוקרטי במדינתו, בעקבות ניסיון ההפיכה הכושל שם לפני שבועיים. הסתכל וראה כי טוב. בשבועות האחרונים היינו עדים לסדרת מתקפות מצד ממשלת הימין וחוגים מקורבים אליה על הציבור הערבי, על עמותות השמאל, על מוסדות התרבות, על הקהילה הגאה ועל התקשורת. לאחרונה קודמו בכנסת שלושה חוקים אנטי-דמוקרטיים במובהק. "חוק הדגל" של ח"כ נאוה בוקר (הליכוד), שאושר בוועדת הפנים לקריאה שניה ושלישית – מחמיר את הענישה על מי שפוגע בדגל הלאום עד לשלוש שנות מאסר.

חוק העמותות של איילת שקד, הדורש פומביות של מקורות המימון של עמותות הממומנות על ידי גורמים זרים, אמנם לא ישנה בהתנהלות עמותות השמאל השקופות גם כך, אך הוא מבטא את הרדיפה השיטתית של הממשלה והימין אחרי עמותות המקדמות זכויות אדם בתיאורן כעוינות ולא-לגיטימיות – כאלה שראוי להילחם בהן בעזרת חקיקה.

החוק השלישי והמסוכן ביותר שאישרה הכנסת הוא "חוק ההדחה" הידוע לשמצה. החוק מתכחש לעקרונות הבסיסיים ביותר של משטר דמוקרטי באפשרו לנציגי ציבור להדיח נציגי ציבור אחרים מהכנסת. החוק נועד לשמש כלי הפחדה כלפי חברי כנסת ערבים שלא מתיישרים עם הקונצנזוס המיליטנטי והגזעני של ממשלת הכיבוש.

במקביל, ממשיכה מירי רגב שרת התרבות, במתקפותיה על השמאל, ובפועל – על התרבות. תחת הסיסמה בדבר "אין חופש מימון", מנסה רגב למנוע תקציבים מסינמטק תל אביב, שהעז לארח את הסרבינת תאיר קמינר לדיון. עוד ברשימת המטרות של רגב – גלי צה"ל ששידרו תכנית של האוניברסיטה המשודרת על אודות המשורר הלאומי הפלסטיני מחמוד דרוויש. שר הבטחון ליכרמן הצטרף למתקפה זו ואף השווה את דרוויש להיטלר – לא פחות. דרך אגב, מועמד מוביל לפקד על התחנה הצבאית בעתיד הוא קלמן ליבסקינד, עיתונאי הבית של הציבור המתנחלי.

הרכבת אינה עוצרת בתחנת השוויון

"אני מתנגד לכריזה בשפה הערבית ברכבת ישראל, ואומר כי הטעם לכך הוא פשוט: חזרה על ההודעות בשפה נוספת תהפוך את הנסיעה ברכבת לקולנית ורועשת ותפגע בנוחות הנסיעה".

(ישראל כ"ץ, שר התחבורה, בתשובה לשאלתה, 4.7)

פעם גילתה את פלסטין ועכשיו קומוניסטים

"לא דייקתי כשטענתי לאורך כל השנה האחרונה שיו"ר הוועדה לקידום מעמד האישה, זה"כ עאידה תומא סלימאן, נמנעת מלעסוק בסוגיות שקשורות בחיילות זה"ל, ולמעשה בכלל לא מתעניינת בהן (למרות, שכזכור, גם חיילות הן נשים). במה לא דייקתי? מסתבר שיש נשים בצבא שזה"כ תומא סלימאן דווקא מאוד מתעניינת בהן. הנה, רק לפני כחודש וחצי טרחה חברת הכנסת הנכבדה להגיע עד כלא 6 על מנת לבקר ולחזק את ידיהן של שתיים שמסרבות לשרת בצה"ל. בידיעה על כך באתר המפלגה הקומוניסטית הישראלית (מתברר שיש עוד קומוניסטים בארץ) מכנים אותן 'סרבניות כיבוש'".

(ח"כ ענת ברקו, הליכוד, בפוסט בפייסבוק, 9.7)

צבא שיש לו מדינה

"מערכת הביטחון הוא ארגון עם אינטרסים משלו, שלא תמיד תואמים את האינטרסים של מדינת ישראל".

(עמי אילון, מפקד חיל הים לשעבר, "הארץ", 10.7)

ללא ילדים שחומים מדי

"בחברת יס החלו לאחרונה ללהק שחקנים לפרסומת חדשה. בדרישות שהפיצה מלהקת הפרסומת, מאירה בן עטר, נאמר כי ההורים צריכים להיות 'שחקנים בני 30-35, אשכנזים, לא קרים מדי, שנראים טוב'. על הדמויות שיגלמו ילדים נכתב כי עליהם להיראות 'ילדים של ההורים שלהם' וכי 'זה לא אומר שכולם צריכים להיות בעלי עיניים כחולות ושיער בלונדיני אלא שלא ייראו שחומים מדי'".

(ידיעה של ערן סויסה, "ישראל היום", 17.7)

רגב מפריטה את הפריפריה

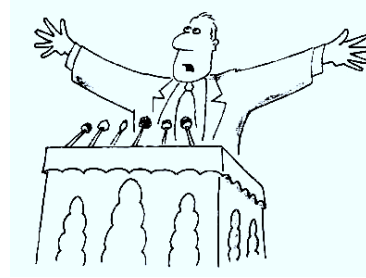
"משרד התרבות והספורט הודיע ביום שני כי חברת 'פמי פרימיום' זכתה במכרז שפירסם להפצת אירועי תרבות בפריפריה. היא תחליף את 'תרבות לישראל', שפעלה בשש השנים האחרונות ותיסגר בסוף אוגוסט. 'פמי פרימיום' היא חברה פרטית בבעלות משותפת של איש הביטוח רוני דוידוף (מייסד החברה), קרן ההשקעות קדמה ומשקיעים פרטיים. מנכ"ל הוא איציק חמו. החברה עוסקת בין היתר בביטוחים מסוגים שונים וכן מנהלת את רכש הציוד לספריות ברחבי הארץ בעבור משרד התרבות".

(הארץ, 13.7)

איך עושים כסף? עם הכסף של הצרכנים, כמובן

"נחום ביתן מממן את רכישת מטה דרך ארנקי הצרכנים. התקוות שתלתה רשת ההגבלים בביתן להגברת התחרות מתבררות בינתיים. המחירים ברשת המרכולים יינות ביתן טיפסו ב-9% בשבועיים מאז שבעלי הרשת רכש את מטה".

(דה מרקור, 14.7)

דברים בשם אומרם

הוא צודק: בישראל הגנרלים הם תמיד בשלטון

"בישראל אין סיכוי להפיכה צבאית כמו בטורקיה. אנו מתחנכים משחר נעורינו שהדמוקרטיה היא מעל הצבא ובכל מבחן של סמכות בין הדרג המדיני והצבאי – זה"ל מקבל תמיד את עמדת הדרג המדיני, גם אם אינו מסכים".

(ח"כ עמיר פרץ, שר הבטחון לשעבר,

שבתרבות בבאר-שבע, 16.7)

גלובליזציה נוסח חב"ד: כולה שלי

"הרבי שליט"א מלך המשיח אינו צריך לעשות מלחמות בגשמיות, הקב"ה כבר עושה זאת והמשיח צריך לדאוג רק לעניינים הרוחניים במלחמת ה', כי את כל שאר העניינים הקב"ה בעצמו יסדר, כאשר הוא מכריז שאחרי שהגויים יתנו לנו מרצונם את ארץ שבע האומות, ועשר האומות, גם זה לא מספיק, והם יתנו לבני ישראל את כל העולם שיהפך לארץ – 'מים ועד ים ומנהר עד אפסי ארץ'. וכאן המקום להביע מחאה שבימים אלה ממש, רוצה ממשלת ישראל למסור חלקים גדולים מהארץ למחבלים היל"ת".

(אתר "הגאולה" של חב"ד, 8.7)

השקופות ומלך השקופים

עובדות המשפחתונים המאוגדות בכוח לעובדים, יהודיות וערביות, הפגינו בשבוע שעבר (18.7) מול בית ראש הממשלה שהוא (בין היתר) שר הכלכלה והאחראי על התחום. העובדות הניפו כרזות בהן נאמר "לא עובדות ולא עצמאיות - סתם שקופות". העובדות דורשות הכרה במעמדם כשכירות – הכולל את כל הזכויות השמורות לעובדים, כגון חופשה שנתית, חופשת מחלה, פנסיה...

התשובה של משרד הכלכלה היא, ומזה שנים, ש"אין כסף לשדרוג מעמדן של עובדות המשפחתונים". ומדוע אין כסף לממשלה שלדבריה יש בידיה "עודף בגביית מסים"? כי אף פעם אין כסף לעובדים החלשים. אבל בדיון שנערך בסוף יוני בוועדת הכספים של הכנסת נחשף שתקציב של כ-30 מיליון שקל הועבר מהאגף למעונות יום ומשפחתונים במשרד הכלכלה למשרד לפיתוח הנגב והגליל, בראשותו של השר אריה דרעי. גילה זאת מורן מזור – נציג האוצר בוועדה.

גלית יעקובוב, מנהלת האגף למעונות יום ומשפחתונים במשרד הכלכלה, אמרה בישיבה כי "התקציב כיום עומד על 22 מיליון שקל ויש 3,700 משפחתונים ברחבי הארץ. במצב כעת גם המעונות וגם המשפחתונים לא מכסים את כל הצורך הקיים". אייכה 'מלך השקופים' אריה מכלוף דרעי?

א"ד

צבא אלוהים

מאת אבישי ארליך

הנח"ל החרדי וכו'. מסלולים אלה מכירים ב"לימוד" תורני כשווה ערך לשירות צבאי. המסלולים שונים זה מזה במשך השרות הצבאי ובמידת ההתמקצעות הצבאית לעומת משך ועומק הלימוד הדתי. מסלול ה"פטור" למשל, הורחב לישיבות ש"ס ולחוזרים בתשובה וגדל מאד. לעומת זאת, המכינות מאפשרות לצבא להכשיר דתיים לתפקידי קצונה ע"י דרישת משך פעילות צבאית ארוך יותר.

מסגרות חדשות אלה מערבות את הצבא במימוןן של מסגרות דתיות, ובעיקר – הן יוצרות הנהגה רבנית אזרחית המתווכת בין ציבור התלמידים והצבא ומתערבת בנעשה בתוך הצבא. לדתי המתגייס יש אפשרות בחירה בין מסלולים, ונוצרת, לכן, גם תחרות בין המסלולים והנהגותיהן למשיכת מתגייסים אליהם.

הרב של הצבא והרב מהבית

מהמתגייסים הדתיים-לאומיים נדרש "קידוש" הצבא. כלומר, שהמסגרת הצבאית תתנהל, באופן מחייב לגבי כולם, על פי חוקי הדת היהודית. מסגרת זו מייצרת בעיה של פרשנויות שונות בין הרבנים החיצוניים, אשר מתערבים בעניינים צבאיים, לבין והמסד הצבאי. בזמן ההתנתקות מעזה, עלתה באופן חמור שאלת הסמכות הכפולה בדמות הוראות רבניות לסירוב פקודה צבאית, שמאז הורחבה

צילום: אקטיבטיילס

לפעילויות אחרות של הצבא.

הקבוצות הרבניות השונות (ובמיוחד החרד"ליסטים תלמידי הרב צבי יהודה קוק) מאתגרות לא רק את אורח החיים בצבא (לדוגמת שבת כשרה) אלא גם את 'הקוד האתי' שלו (התנהגות בזמן מלחמה אמורה להתנהל עפ"י החוק הבינ"ל) ואת המשמעות של המלחמות (לדוגמת מלחמת השם של סא"ל עופר וינטר, מפקד גבעתי, "בצוק איתן").

הצבא מנסה להלחם בהשפעות החיצוניות ע"י ביסוס סמכויות הרבנות הצבאית כסמכות דתית פנים צבאית האמורה לסור למרות ההוראה הפקודית של הצבא. בספר של לוי, הפרק על תולדות הרבנות הצבאית מענין מאוד, אך כפי שלוי יודע, ביסוס הרבנות הצבאית אינו פותר את הבעיה, מפני שהרבנים הצבאיים עצמם מקבלים את סמכות הרבנים החיצוניים.

נשים ומתנחלים

פרק חשוב נוסף עוסק בתוצאות של כניסת הדתיים-לאומיים לצבא והשפעתו השלילית על התפתחות המסלול הצבאי לנשים. שתי האוכלוסיות מתחרות זו בזו. לוי משתמש בתאוריית 'שוק העבודה המפולח', כמו בתחרות בשוק העבודה, למשל, בין יהודים וערבים, ומראה שכניסת הדתיים גורמת למגדור מחדש של הצבא ולדחיקה של נשים - עקב הדרישה להפרדה בשל צניעות.

פרק נוסף עוסק במשוקעות הצבא והמתנחלים בגדה המערבית. זו דוגמה מאלפת למצב של תאוקרטיזציה של הצבא. יחסי הגומלין בין הצבא והמתנחלים המאורגנים בהגנה מרחבית עם נשק, יצר מיליציות המנהלות את מפקדי היחידות המוצבות בגדה שחלק גדל מחייליהן וממפקדיהן הם מתנחלים. לוי אינו מאמין שבגדה אפשר יהיה לחזור על ההתנתקות בעזה. הספר מומלץ למי שרוצה לראות לאן מדרדר הצבא, ובעקבותיו- המדינה.

גיל לוי, המפקד האליון - התאוקרטיזציה של הצבא בישראל, עם עובד, ספריית ספיר, 2015

בשבועות האחרונים רעשה התקשורת בעקבות מינוי אלוף משנה הרב אייל קרים לרב הצבאי הראשי ועל תפיסת עולמו כפי שעלתה מתשובות שנתן לתלמידים: היתר אונס נשות אויב במלחמה, רצח פצועי האויב, התנגדות לשירות חיילות. קול זעקה נשמע גם בעקבות דברי הרב יגאל לוינשטיין, מראשי מכללת עלי, על הקהילה הלהט"בית ("סוטים") ועל הרפורמים ("זרם בנצרות") והתנגדותו לגיוס נשים. בעקבות היחס השלילי שלנו בשמאל לצבא הכיבוש, אנחנו שמים אליו לב כשאנחנו מוחים נגדו. איננו עוקבים מספיק אחרי תהליכי שינוי שחלים בצבא, כאילו זה לא עסק שלנו. אבל מה שקורה בצבא הוא בנפשנו, כי הוא משקף ומטרים את מה שקורה בחברה. ספרו של פרופ' יגיל לוי, סוציולוג

מהאוניברסיטה הפתוחה: "המפקד האליון – התאוקרטיזציה של הצבא בישראל", הוא ספר חובה לרוצים להבין את מורכבותם של יחסי הצבא והדתיים בישראל. הספר כתוב מפרספקטיבה ביקורתית, חילונית ודמוקרטית ליברלית, ומתריע מפני תהליכים בצה"ל: (1) פוליטיזציה אתנו-לאומית (ייהוד); (2) מיזעור הסמכויות האזרחיות הנבחרות לגבי הצבא והתחזקות ההתערבות מבחוץ של קבוצות אינטרסים מאורגנות בשליטה בצבא: מתנחלים, ישיבות הסדר ומכינות צבאיות, ופשרות של הרשויות הצבאיות עם ארגונים אלה.

לוי מבחין בין שני תהליכים: הדתה – בה משתנה, מסיבות של העדפות כח אדם ומוטיבציה, התרבות האירגונית של הצבא, לבין תאוקרטיזציה – שלב מתקדם וחמור יותר מבחינה דמוקרטית, של התערבות ארגונים דתיים מבחוץ בעצוב מטרות הצבא והתנהלותו.

משטר תגמולים

הספר סוקר תחומים שונים של יחסי הצבא והדתיים ואת הדינמיקה שלהם לאורך השנים. המושג המרכזי של לוי לתיאור הדינמיקה הוא משטר התגמול הצבאי – האופן שבו הצבא יוצר ומחלק, באופן בלתי שווה, תגמולים, בעיקר סמליים, הניתנים להמרה בחברה האזרחית כמשאבי כניסה לתפקידים, כוח וסטטוס. באמצעות תגמולים אלה, מייצר הצבא מוטיבציה אצל קבוצות אוכלוסיה מסוימות לשרת וכך הוא משיג את כח האדם הרצוי לו. לוי מראה שהמוטיבציה לשרת אצל בני קבוצת המעמד הבינוני החילוני נמצאת בירידה משנות ה-70. במקביל עולה המוטיבציה של המעמד הנמוך המסורתי ושל דתיים-לאומיים לשרת. הצבא מתאים עצמו לדרישות של המתגייסים החדשים וכך משתנה התרבות הצבאית והופכת מחילונית לדתית.

הצבא מתאים את עצמו לאוכלוסיות החדשות המאיישות אותו ע"י הקמת מסלולי שירות המתאימים להם. בעקבות מודל הנח"ל, שהוקם בשנות ה-50 לתנועות הנוער הציוניות, צמחו משנות ה-70 מסלולים דתיים שונים: הפטור "תורתו אומנותו", ישיבות הסדר, המכינות הצבאיות,

חברי כנסת על-תנאי

הסתה לגזענות או תמיכה במאבק מזוין נגד ישראל". מוצע לקבוע, כי ההליך להשעיית חבר הכנסת, יוכל להיפתח רק בעקבות בקשה של 70 חברי כנסת, שמתוכם לפחות 10 חברי כנסת הם מהאופוזיציה, ולאחר הצעה שאישרה ועדת הכנסת ברוב של שלושה רבעים מחבריה.

יו"ר הרשימה המשותפת, ח"כ איימן עודה (חד"ש, הרשימה המשותפת), האשים את ראש הממשלה בקידום החוק ואמר כי לנתניהו "יש מטרה ברורה, שהחוק הזה הוא רק עוד שלב במימושה. נתניהו לא רוצה שערבים יצביעו, הוא לא רוצה שנהיה כוח פוליטי לגיטימי, נתניהו רוצה פוליטיקה ליהודים בלבד. לכן הוא מסית באופן שיטתי נגד הציבור הערבי ונגד נבחרי הציבור שלו".

ח"כ יוסף ג'בארין (חד"ש, הרשימה המשותפת), אמר בעקבות אישור החוק: "החוק יהפוך אותנו, נבחרי המיעוט הערבי, לחברי כנסת על-תנאי. מעל ראשינו תרחף מהיום והלאה חרב ההדחה מצד עמיתינו לכנסת המתנגדים לנו פוליטית, ואנחנו נתקשה לבצע בחופשיות את המשימה אליה נשלחנו על ידי ציבור הבוחרים שלנו. זוהי חקיקת אפרטהייד, שסוללת את הדרך לטרנספר פוליטי של נבחרי הציבור הערבי. הערב הזה ייזכר ליראון עולם כאחד מרגעי השפל הנוראים של הכנסת ושל הפוליטיקה הישראלית".

הדרה מכוונת וראי חברתי

הוועדה לקידום מעמד האישה ולשוויון מגדרי, בראשות ח"כ עאידה תומא-סלימאן (חד"ש, הרשימה המשותפת) קיימה (19.7) דיון שכותרתו "נשים ותקשורת – הדרה מכוונת או ראי חברתי". יו"ר הוועדה פתחה את הדיון ואמרה: "ייצוג הנשים בייצור ובעשיית התקשורת לא מייצג

את האחוז שלנו באוכלוסייה, והאופן בו נשים נראות בתקשורת, התדמית הראשונה שלנו, היא כקורבן. אהבים משום מה להציג אותנו כך, במקום כמומחיות ומקצועיות". אמג'ד שביטה ועידן רינג, מעמותת סיכוי, הציגו בישיבה את מחקרם על ייצוג נשים ערביות בתקשורת הישראלית, שהוא נגזרת ממד הייצוג השבועי, שמפעילה העמותה יחד עם האתר "העין השביעית" לגבי ייצוג ערבים בתקשורת בעברית: "המטרה שלנו היא לתת תמונת מצב שבועית של הופעת הציבור הערבי בתקשורת בעברית, ואנו בודקים זאת בעזרת מכון מחקר החל מחודש ינואר. בתקופה זו, רק 2-3 אחוזים מהמרוואיינים היו ערבים. אפילו בנושא הרמדאן, המרוואייני הכי פעיל היה מפכ"ל המשטרה. בדיוק לשם כך יצרה העמותה את מאגר המומחים והמומחיות דוברי הערבית – על מנת שלא יהיו תירוצים" - אמרו שביטה ורינג, והוסיפו: "בנושא של נשים ערביות יש הדרה כפולה – גם כערביות וגם כנשים. נשים ערביות הן חמישית מכלל המרוואיינים הערבים, שהם רק כאמור 2-3 אחוזים מהמרוואיינים – כלומר, הן כחצי אחוז מכלל המרוואיינים בתקשורת". העיתונאית הדס שטייף הוסיפה: "נשים רבות בתקשורת שמות לעצמן מעצורים להצלחה, בשל התפקיד החברתי שהן נדרשות למלא כנשים וכאימהות".

יו"ר הוועדה, ח"כ תומא-סלימאן, סיכמה את הדיון ואמרה: "גם כלב השמירה של הדמוקרטיה צריך מי שישמור עליו, ואנחנו נמשיך לפקוח עין. שני המחקרים ומה ששמענו היום הם כתב אישום חמור מבחינת ייצוג הולם לנשים, למיעוטים, ולנשים מהמיעוטים. התקשורת צריכה לשים לב ולטפל בדברים – לשבור את מבני הכח הקיימים בתקשורת בעברית, אשר מועתקים גם בתקשורת הערבית".

מליאת הכנסת אישרה (20.7) בקריאה שנייה ושלישית את הצעת חוק-יסוד: הכנסת (תיקון מס' 44), המכונה חוק ההדחה, ברוב של 62 תומכים מול 47 מתנגדים. למרות שחברי האופוזיציה הגישו מאות הסתייגויות והיו אמורים להציג אותן במשך שמונה שעות, כבר בתחילת הדיון החליטו כל סיעות הקואליציה לנצל את העדרם של חברי אופוזיציה ולהסיר בבת אחת את כל ההסתייגויות, ולשם כך ביקשו לקיים הצבעה מיידית.

הצעת החוק קובעת, כי הכנסת תהיה רשאית ברוב של 90 מחבריה להפסיק את חברתו של חבר הכנסת אם הביע "התנגדות לקיום מדינת ישראל כמדינה יהודית ודמוקרטית".

מק"י וחד"ש: ברית ישראל-סעודיה

משרתת את הנצחת הכיבוש

בעקבות פגישתם של חברי כנסת ובכירים ישראלים עם הגנרל הסעודי בדימוס אנוואר עשקי, והתחממות היחסים בין ישראל לסעודיה, פרסמו המפלגה הקומוניסטית הישראלית (מק"י) והחזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון (חד"ש) גילוי דעת לפיו הן "רואה כי הברית ההדוקה, העמוקה והוותיקה בין ממשלת ישראל למשטר הסעודי הפכה גלויה וגם מסוכנת מאי פעם. הברית הזאת, יחד עם הצלע השלישית – האימפריאליזם, היא במהותה ברית שפוגעת בזכויות הלגיטימיות וההיסטוריות של העם הערבי הפלסטיני, ובמאבק לשלום צודק בין שני העמים, הישראלי והפלסטיני. ביקורם האחרון בישראל של אישים סעודים ובהם אנוואר עשקי ופגישתם עם נציגי ממשלת נתניהו באמתלה של "קידום שיח על יוזמת השלום הערבית" אינם מאתגרים את אסטרטגיית הסירוב הישראלית; אלא מכשירים אותה ומעניקים כיוון "ערבי" לריקון היוזמה מתוכן, לחיסול פתרון שתי המדינות ולרמיסת זכות ההגדרה העצמית של העם הערבי הפלסטיני. הביקור הוא חלק ממסע הנורמליזציה של שיתוף הפעולה הישראלי-סעודי נגד איראן, סוריה ותנועות ההתנגדות באזור.

מק"י וחד"ש מזהירות, כי פומביותה של הברית הזאת מבטאת את הסכנות הגדולות הנשקפות לזכויות העם הפלסטיני, ובמיוחד נוכח המתקפה של האימפריאליזם וגרורותיו נגד מדינות ועמי האזור – מתקפה שנועדה, בין השאר, לסתום את הגולל על השאלה הפלסטינית".

האקדמיה לשוויון ולשלו

100 מרצים נפגשו בתל-אביב על מנת לקדם דגם אחר להשכלה הגבוהה

הפגנת עובדים בקמפוס אוניברסיטת בן גוריון בבאר-שבע (צילום: מועצת העובדים)

האחרון, השולל את העיקרון הדמוקרטי והמקדם העסקה פוגענית – לא רק של עובדות ניקיון, גם של מרצים ללא מעמד וללא ביטחון תעסוקתי”.

בשיחה שיתפו רבים את ההשפלות ואת תחושות הפחד בפני השמעת דעותיהם בקמפוס – תולדה של ההעסקה הפוגענית בהשכלה הגבוהה. ישנם אנשי סגל אקדמי המועסקים שנים רבות, יותר מ-12 ואף 15 שנה, במעמד של “מרצים מן החוץ” או “עמיתי הוראה”, ללא כל ביטחון תעסוקתי.

שאלה אחרת שעלתה בשיחה: נסיגת המדינה ממחויבותה הכספית כלפי ההשכלה הגבוהה. בתשובה לשאלה היו שהציעו לנהל מאבק נגד המגמות אותן מקדמת הממשלה הימנית, ובעד הפיכת ההשכלה הגבוהה לזכות חברתית שאינה מותנית בתשלום שכר לימוד – בדומה למצב במדינות רבות ברחבי העולם. אחרים סברו שלאחר השלטת הדגם הניאו-ליברלי על החברה הישראלית – אין טעם לנהל מערכה בנושא שכר הלימוד שכן זה “מאבק אבוד מראש”. בין היתר סוכם שיש לערוך מחקר מעמיק לגבי העמקת הדגם הניאו-ליברלי בהשכלה הגבוהה, וכי יש לקדם מערכה משותפת לכל הקהילה האוניברסיטאית - מרצים, סטודנטים ועובדים טכניים ומינהליים.

צ"ק

הארגון “אקדמיה לשוויון”, המאגד אקדמאים מהשמאל לפעילות פוליטית בזירת האקדמיה, קיים לאחורונה (15.7) בתל-אביב את כינוסו השנתי הראשון לאחר הקמתו בקיץ שעבר. האולם במשרדי קרן רוזה לוקסמבורג היה צר מלהכיל כמאה מרצות ומרצים, מאוניברסיטאות ומכללות מרחבי הארץ – ממכללת תל-חי בצפון ועד לאוניברסיטת בן גוריון בדרום. על פי הנתונים שנמסרו, קרוב ל-250 אנשי אקדמיה הצטרפו לארגון לקראת האסיפה השנתית (ר' ריאיון עם אחד מפעילי ההתארגנות, מתן קמינר, שפורסם בגיליון 27 של “זו הדרך”).

בתחילת הדיונים נמסר דו"ח על שנת הפעילות הראשונה, שכללה פעילות סולידריות עם אוניברסיטת כדורי הפלסטינית שבטול כרם, אשר צבא הכיבוש ממרר את חי העובדים והלומדים בה. בעקבות פעילות מקומית בישראל ובפלסטין וקמפיין בינלאומי, הצבא הרפה במעט את הלחץ על המוסד הפלסטיני. בארגון רוצים לקדם גם פעילות משותפת עם אוניברסיטת אל-קודס הפלסטינית, אך אנשי הבי.די.אס. והתנועה האסלאמית, השוללים את המאבק המשותף הישראלי-פלסטיני נגד הכיבוש, מפעילים לחצים על מנת שמוסדות חינוך פלסטינים יפסיקו כל קשר עם אנשי הקבוצה בישראל, יהודים וערבים, הנתמכים על ידי איש אקדמיה המכהן בכנסת, ד"ר יוסף ג'בארין (חד"ש), הרשימה המשותפת).

לאחר מסירת הדו"ח ובטרם אושר תקנון חדש ונבחרה מזכירות לשנת הפעילות הקרובה, פעילי “אקדמיה לשוויון” קיימו ארבע סדנאות מקבילות שעסקו בסולידריות, בשוויון חברתי, בפעילות נגד הכיבוש ובאוניברסיטה הניאו-ליברלית. בימים הקרובים תתכנס המזכירות שנבחרה בהצבעה מקוונת בשבוע שעבר, כדי לקדם פעילות במספר נושאים שעמדו במרכז הדיונים באסיפה.

אחת הפעילות בהתארגנות מסרה ל“זו הדרך”: “השתתפתי באסיפת החברים הראשונה של אקדמיה לשוויון והיה נהדר! האסיפה נתנה מנדט לפעילות ולפעילים ולוועד הארגון להמשיך ולנתב את דרכנו יחד בשאיפה מתמדת לגדול ולהרחיב את מעגלי ההצטרפות והפעילות בשנה הקרובה. באסיפה נידונו ואושרו התקנון והחזון, נבחרה ועדת ביקורת והוצגו מועמדים לוועד שאושרו במקום”.

כמו כן, “דנו באופי הארגון, במבנה, וביחסים בין צוותי פעולה - ועד נבחר - אסיפה כללית, וסקרנו את ההישגים והאתגרים של השנה החולפת. במהלך האסיפה ערכו חברים וחברות היכרות על בסיס עניין משותף ועלה הצורך להקמת פורומים מקומיים לחברי אקדמיה לשוויון באזורים שונים או בקמפוסים שונים. יש לנו הרגשה שכולם היו צריכים עוד זמן להחליף רשמים וכולנו יצאנו מתוסכלים שלא ניתן היה להשתכפל ולהתפצל על מנת להשתתף בכל הדיונים”.

אחת הקבוצות בהן השתתפו רבים ונאמרו בה אמירות נחושות, עסקה ב“אוניברסיטה הניאו-ליברלית”, או “האוניברסיטה התאגידית” - כפי שכונתה על ידי אחדים. את הקבוצה ריכז פרופ' יצחק (יאני) נבו מאוניברסיטת בן גוריון, אשר תקף את “הדגם שהושלט על ההשכלה הגבוהה בעשור

המשבר הכלכלי בוונצואלה 'לא ניתן לקיים משק המבוסס על ייצוא הנפט'

הכלכלן רודריגו קבסאס, מראשי המפלגה הסוציאליסטית המאוחדת של ונצואלה (צילום: הומניטה)

סבסוד הממשלה לדלק היה כה מופרז, שהוא ניתן כמעט בחינם. אני מדגיש: הדלק לא נמכר – אלא ניתן כמעט בחינם. חברת הנפט הלאומית של ונצואלה שילמה 8 סנט של דולר על כל ליטר דלק שנמכר בתחנות כי לא ניתן היה להרוויח בשיווק לצרכנים. על פי צרכי המשק, ונצואלה אמורה לצרוך מדי יום 420 אלף חביות נפט, אבל בפועל היא צורכת כ-600 אלף, כי איש לא חוסך באנרגיה. זו מציאות הפוגעת בכלכלה, בסביבה ובחברה.

הנשיא מדורו מקדם את הקמתן של מערכות שיווק מקבילות לפרטיות. מה הכוונה? להתמודד עם ההברחות הגוברות?

אנו בעיצומו של משבר חברתי חמור. הממשלה, יחד עם הארגונים העממיים והרשויות המקומיות, החליטה להתערב בשיווק של מוצרי היסוד על מנת להבטיח את קיומם של האזרחים. כך הוקמו ה"וועדות המקומיות לאספקה ולייצור" שמטרתן להספק את מוצרי היסוד לאוכלוסיות החלשות ביותר ולנתן את כנופיות המבריחים העושות הון על חשבון העניים. זהו צעד זמני, כי לא ניתן להשליט דגם זה על הכלכלה, במקום המסחר הקמעונאי הקיים – כל עוד המשפחות תלויות במכולת השכונתית לאספקת מוצרי היסוד. אבל הספרות הקיימת סביב מוצרי היסוד היא כממדים עצומים ואין מנוס אלא לייבש ביצה זו.

המצב הכלכלי עומד ברקע המפלה הפוליטית של השמאל בבחירות לפרלמנט שנערכו ב-6 בדצמבר האחרון?

אין ספק שתוצאות הבחירות קשורות במצב הכלכלי. יחד עם זאת, העם לא הצביע למען התערבות ארה"ב בענייניה הפנימיים של ונצואלה, העם לא מצדד בניאו-ליברליזם ואינו מתקומם נגד המורשת של הוגו צ'אבס. העם כועס על המחסור במוצרי יסוד ובגלל התורים האין-סופיים כדי להשיג חלב או לחם. קרוב ל-800 אלף תומכי צ'אבס הצביעו בעד הימין, עוד 700 אלף לא הצביעו. זו הייתה ללא ספק הצבעת מחאה והתפקיד המרכזי שלנו הוא לשוב לרכוש את אמנםם של האזרחים – תוך תיקון הכלכלה.

המשבר הכלכלי בוונצואלה הולך ומחריף. הוא משפיע על רמת החיים של העם ואף על מדינות עמן ונצואלה מקיימת קשרים קרובים, כמו קובה. כתבת העיתון הקומוניסטי הצרפתי "הומניטה" ערכה ראיון עם הכלכלן פרופ' רודריגו קבסאס, אחד מפעיליה המרכזיים של המפלגה הסוציאליסטית המאוחדת שבשלטון, שייסד הנשיא המנוח הוגו צ'אבס. קבסאס, סגן יו"ר המפלגה לקשרי חוץ ומרצה באוניברסיטת זוליה, כיהן כשר האוצר בממשלת צ'אבס בשנים 2007 ו-2008. חלקים מהראיון הארוך מובאים כאן בתרגום מצרפתית:

הנשיא ניקולס מדורו חידש את מצב החירום הכלכלי בוונצואלה. איך ניתן להסביר את המחסור במזון במדינה בה עתודות נפט מהגבוהות בעולם?

למשק של ונצואלה ישנה בעיית יסוד: הוא תלוי בהכנסות הנפט. כל תנודה במחירי הנפט בשוק העולמי משפיעה ישירות על הכלכלה המקומית. הירידה במחירי הנפט בשנים האחרונות גרמה לאובדן של כ-62% מהכנסות המדינה. על מנת שהתוצר המקומי הגולמי יעלה ב-2%, מחירי חביות נפט אמור להגיע ל-132 דולר; אך המחיר כיום הוא נמוך מאוד. כך שיש לנו במשק בעיה מבנית: תלות במחירי הנפט ומשק שאינו מייצר מספיק. שאלת ההכרזה על המצב החירום הכלכלי נידונה במסגרת דיון אסטרטגי בדבר עתיד המדינה שנערך במפלגה הסוציאליסטית המאוחדת. אחת המסקנות של הדיון היא שלא ניתן לקיים משק המתבסס על נפט ויש לאמץ תכנית כלכלית לפיתוח אמצעי הייצור – בייחוד בכל הנוגע לתיעוש. אמנם קיימות בוונצואלה תעשיות כבדות כגון ייצור פלדה, פטרוכימיה או ייצור אלומיניום – אך המשאבים המושקעים בהן אינם מספיקים.

אך במהלך הנשיאות של צ'אבס הושקעו סכומים ניכרים בפיתוח תשתיות...

ההשקעות שנעשו אז אינן מספיקות כדי להבטיח גידול בר קיימא של המשק. אחד מסימני ההיכר של נשיאותו של צ'אבס היה ההשקעה בחברה וברוחה. כאשר הגענו לשלטון, 63% מהמשפחות חיו בעוני, ב-2014 מספרן ירד לכ-27%. זה היה מאמץ ראוי ונחוץ – הכנסות המדינה מנפט תורגמו לשיפור מתמיד במערכות הבריאות והחינוך. במשך העשורים שקדמו לנשיאותו של צ'אבס, שנות ה-80 וה-90, היוצאות הרווחה לא עלו על 16% מההוצאה הציבורית. בין 2004 ל-2015 הן עלו עד כדי 46% מתקציב המדינה. לא רק העוני ירד בהתמדה; גם מערכת החינוך החלה לתפקד. ונצואלה היא כעת אחת המדינות בה מספר הסטודנטים גבוה ביותר ביחס לאוכלוסייה.

בעשור הראשון של הצ'אבס ההכנסות מנפט ירדו בצורה ניכרת, והתלות בהכנסות מנפט דווקא גדלה... לפני 16 שנה, 8% מהייצוא היה מורכב מתוצרת תעשייתית, כעת הוא ירד לכ-4%.

תרבותי בין יוצרים מהעולם השלישי ומדינות הגוש הסובייטי. בתצוגה שאצר ולאד וידמאר מגלריה סקוץ', לובליאנה, שותפה ברשת "הילדים רוצים קומוניזם" גם היא, מופיעים פרסומים, מסמכים ותצלומים מבית הספר האינטרנציונליסטי למרקסיזם "פרקסיס" שביוגוסלביה, אשר ריכז בשנות השישים והשבעים כמה מגדולי המרקסיסטים של התקופה.

אינטרנציונליזם ואחוות העמים עומדים במוקד פרויקט מיוחד שהופק בשביל התערוכה – סדרת התצלומים שמקורם בארכיון מק"י ובאוספים פרטיים. אלה כוללים תיעוד של

שיתוף פעולה פוליטי יהודי-ערבי, בייחוד סביב מסע של פעילים קומוניסטים ליוגוסלביה ב-1946, להשתתף בהנחת מסילת ברזל בדרך לסרייבו. התצוגה כוללת גם ראיונות שנעשו במיוחד עם שניים מהמשתתפים בקבוצה – עודה אל אשהב ודוד רבינוביץ' המנוח.

בנוסף, בקומה השנייה מוצגים המיצבים של נועה יפה "הכוכב האדום" – דיורמה של מאדים – ושל רענן חרל"פ "בית ציבורי" – תבליט של דירת שיכון המצטרף למיצב של אוהד מרומי "מבנה למנוח" – שהוגדר כ"מרחב לחלימה בהקיי" – שהוצג בסבב הראשון בחלל הכניסה.

שעות הפתיחה: ימים ג', ה' 16:00-20:00;
ששי ושבת – 10:00-14:00. פרטים נוספים באתר moby.org.il

מיצבו של אוהד מרומי, "מבנה למנוח", המוצב בקומה הראשונה של התערוכה (צילום מתוך סרטון של מובי-מוזיאוני בת-ים)

יפתח השבוע סבב שני של סדרת התערוכות 'הילדים רוצים קומוניזם' במוזיאון בת-ים:

פריטים מארכיון מק"י בתערוכה

פריטים מארכיון המפלגה הקומוניסטית הישראלית שבהקמה יוצגו לראשונה בסבב השני של התערוכה השנתית של מובי-מוזיאוני בת-ים, המציין 99 שנה למהפכה הבולשביקית: "הילדים רוצים קומוניזם". תערוכות שונות של אמנים ישראלים ובינלאומיים מוצגות בחלל המוזיאון, ובמקביל בחללי אמנות ברחבי העולם במהלך השנה.

האמנים משתתפים בסבב השני של התערוכה, אותה אוצר מנהל המוזיאון יהושע סימון הם: ניר הראל, אנה לוקשבסקי, נאביל מאלח, פייסירי גונארטנה, נועה יפה, אוהד מרומי, יונתן גולד, רענן רחל"פ, ניקול ורמס ופריטים מארכיוני מק"י ובית הספר פרקסיס מיוגוסלביה. **אירוע הפתיחה של הסבב השני יתקיים ביום חמישי, 28 ביולי, בשעה 20:00.**

בחלל הכניסה למוזיאון מציג ניר הראל את המיצב "עמדת טעינה" שמפגיש את תרבות הפנאי הפועלית של האוונגרד הסובייטי עם מציאות העבודה העכשווית הלאחומרית האינסופית באינטרנט, במסגרתה יכולת החיברות שלנו מייצרת ערך שניתן לגזור ממנו רווח. בקומה השנייה מוצגת סדרת הציורים של אנה לוקשבסקי "חיפה הסובייטית" מורכבת מציורים מהשנה האחרונה של דמויות מחיפה שלטענתה ממשיכות להיות את קריסת ברית. בנוסף, מוקרן מקבץ סרטים "קולנועני העולם, התאחדו! על דימויים בגלות ואינטרנציונליזם נשכח", שאצרה תרזה סטייסקלובה מגלריה טרנזיט בפראג, השותפה בפרויקט. במקבץ מוקרנים סרטים קצרים משנות השישים של נוסרטולה קארימי (נ' 1925), נביל מאלח (1936-2016) ופיאסירי גונארטנה (נ' 1939), במאים מאיראן, סוריה וסרי לנקה, שלמדו בפראג קולנוע בתקופה בה בירת צ'כוסלובקיה הייתה מקום מפגש

קרל מרקס ורוזה לוקסמבורג כ'פורצי דרך של העם היהודי'

תערוכה חדשה נפתחה באחרונה בגלריית ההפעלות האינטראקטיבית בבית התפוצות – "גיבורים: פורצי הדרך של העם היהודי". התערוכה מיועדת לכל המשפחה. בתערוכה מדענים, הוגים, מהפכנים, אנשי תרבות, ספורטאים, מנהיגים, אמיצים, ו"מובילי כלכלה" – כהגדרת אוצרי התערוכה. כצפוי דוד בן גוריון נמנה עם גיבורי העם. אבל ישנן גם הפתעות: גם קרל מרקס והמהפכנית רוזה לוקסמבורג נעשו לגיבורי העם היהודי.

הגלריה מחולקת לשמונה וכל חלק עוסק בתחומים שונים בהם יהודים פרצו דרך והפכו לגיבורים. הילדים מוזמנים להסתובב בתערוכה: אפשר לרוץ עם אסתר רוט שחמורוב, להיכנס לאולפן ההקלטות עם אריק אינשטיין, ובוב דילן, לצלם סרט עם וודי אלן, לשחות עם מרק שפיץ, לחפש את הריבוזום של פרופ' עדה יונת, לאייר ספרי ילדים ולצפות בסרטי אנימציה. במרכז הגלריה מפוזרים מחשבי לוח מהם אפשר לקבל מידע על כל הגיבורים בתערוכה.

בית התפוצות: קמפוס אוניברסיטת תל אביב, שער 2. התערוכה מיועדת לגילאי 6-12 ולהוריהם. שעות פעילות: א'-ה': 10:00 עד 19:00. שישי: 09:00 עד 13:00. שבת: 10:00 עד 16:00 ויש לרכוש כרטיסים מראש.

גאווה בירושלים

שחיפש לפגוע בחפים מפשע ולהרוג. כמה שעות אחר כך, נשרפה בחיים משפחת דוואבשה בכפר הפלסטיני דומא בידי רוצחים שחיפשו לפגוע בערבים. מאז, עברה עלינו שנה מלאה בתקריות הומופוביות, גזעניות, מסיתות, שמעל כולן ריחפה רוח הממשלה שליבתה את האש, העמיקה את השנאה והובילה בעצמה חקיקה גזענית וחשוכה. "המצעד של היום הוא חלק מהאור שנלחם בחושך הגדול הזה המאיים לעטוף את כולנו. המצעד הזה הוא חלק מהמאבק להפוך את המקום הזה למקום לכולנו".

יהודים וערבים הפגינו ביפו

עשרות פעילים יפואיים, ביניהם פעילי חד"ש, הפגינו (22.7) נגד הרחבת התנחלות דתית בלב העיר. עשרות תושבי השכונה התאספו מול הבית ברחוב ציונה תג'ר מספר 15 לאסיפת מחאה שנייה נגד הישיבה "שירת משה" שהיא "אחותה הקטנה" של הישיבה שהוקמה ברחוב טולוז בשכונת עג'מי ביפו לפני שמונה שנים. התושבים מסרו כי "נפתח סניף נוסף, בלב שכונת מגורים שקטה של ערבים ויהודים, ברחוב ללא מוצא. השלוחה תשמש כאכסניה לבחורי הישיבה והקימו בה תשתית פנימית לאכלוס כמאה אנשים. הבנייה במקום לוותה בהפרה של צווי הפסקת עבודה ונעשית ללא אישורים והיתרים כנדרש לפי החוק. מדובר ברחוב צר וקטן ואינו יכול להכיל מבנה ציבורי בסדר גודל כזה, מה גם שהתשתיות ברחוב אינן מתאימות לשימוש חורג זה". לדבריהם, "ישיבת ההסדר והעומדים בראשה מציגים אידיאולוגיה קיצונית, של הפרדה, התבדלות ורוחניות מהולה בגזענות במטרה לדחוק החוצה את האוכלוסייה הערבית".

דיון על הנישול בשטחי סי בגדה

דיון ציבורי על נישולם של הפלסטינים משטח "סי" שבשטחים הכבושים יתקיים ביום רביעי הקרוב בכנסת ביוזמת חברי הכנסת איימן עודה ודב חנין (חד"ש), הרשימה המשותפת) וח"כים אחרים.

בזמנה לכנס, שיתקיים תחת הכותרת "מגרשים ומספחים", נאמר "הריסות בתים, מניעת גישה למים, סגירת שטחים לאימונים צבאיים, פגיעה במקורות פרנסה האם מאחורי ההתעמרות בתושבים הפלסטינים ישנם שיקולי ביטחון כפי שטוענים בממשלה? או מדיניות ברורה שמטרה אחרת עומדת מאחוריה? הממשלה פועלת לדחיקת הפלסטינים משטחי סי כדי לקדם סיפוח בפועל של רוב שטחי הגדה המערבית ובכך למנוע את האפשרות להקמת מדינה פלסטינית".

באולם נגב שבמשכן הכנסת, ביום רביעי 27 ביולי, בשעה 15:30. הדיון פתוח לקהל הרחב, יש להירשם מראש.

להרשמה: dovhanin@gmail.com

צועדים במצעד הגאווה בירושלים (צילום: שחרי ג'קובסון)

כ-25 אלף בני אדם השתתפו (21.7) במצעד הגאווה בירושלים, שהיה המצעד הגדול ביותר אי פעם. המצעד התקיים לציון שנה לרצח שירה בנקי ועל רקע התבטאויות רבנים נגדו ונגד קהילת הלהט"ב. בין המשתתפים הרבים: פעילי חד"ש, מק"י, בנק"י ותנועת "עומדים ביחד".

ח"כ דב חנין (חד"ש), הרשימה המשותפת) שהשתתף במצעד, הגיב במהלכו: "אני מביט ורואה מסביבי איך זה נראה כשלא מוותרים. איך מאבק ציבורי יכול, עם המון נחישות, לא להתקפל, לא להתייאש ולא להיכנע לפחדים ולאיומים. כולנו יודעים שיש לצועדים היום במצעד הגאווה לא מעט סיבות לפחד. האיומים המפורשים שהושמעו נגדו, הפגנות הנגד שאורגנו, ההסתה והשנאה שהושמעו ממאות רבנים ונציגי ציבור רק בשבוע האחרון. כל אלה הופכים את הצועדים והצועדות היום במצעד הגאווה לאמיצים ולאמיצות ולמי שמפגינים את הנחישות שבעזרתה נצליח להשיג את השוויון.

"אנחנו גם יודעים שהמצעד הזה אינו מצעד למען שוויון זכויות של הקהילה הגאה בלבד. כולנו כאן שותפים להבנה שהמאבק הזה הוא מאבק על החברה שאנחנו רוצים לחיות בה. רק לפני שנה נרצחה במצעד שירה בנקי בידי רוצח

מק"י - סניף תל אביב

הרצאה חמישית בקורס מושגי יסוד במרקסיזם
"בלי תיאוריה - אין מאבק"

ח"כ דב חנין

ירצה על הנושא: אידיאולוגיה

ביום ג', 9.8, בשעה 20:00,

באולם הגדה השמאלית, אחד העם 70, תל אביב